

HAS

De Vreedzame School en de Nationale Hannie Schaft Stichting

Wat kunnen we leren van Hannie Schaft?

Lesmodule bij de film: 'hoe Hannie ben jij?'

(Samenwerkingsproject tussen de Nationale Hannie Schaft Stichting en De Vreedzame School)

Tekst

De Vreedzame School: Hans Scheltema

Vormgeving

Ton Kuijpers Vormgeving

Auteursrechten voorbehouden

© CED-Groep, Rotterdam en Nationale Hannie Schaft Stichting, Haarlem

Alle rechten voorbehouden. Zonder voorafgaande toestemming van de CED-groep Rotterdam en de Nationale Hannie Schaft Stichting mag niets worden veranderd, vertaald, verspreid of verveelvoudigd.

Inleiding

Keuzes in lastige tijden

De waarden van onze grondwet (gelijkheid, vrijheid en democratie) en ook onze rechtstaat vragen onderhoud en zorg. Polariserende, extremisme en sterke gerichtheid op individuele autonomie staan op gespannen voet met de waarden van onze democratische rechtstaat. Hoe voeden wij onze jeugd in dat krachtenveld op? Hoe leren wij hen dat er veel keuzes te maken zijn en hoe die keuzes samenhangen met de waarden uit onze samenleving? Ongelijkheid en discriminatie bepalen mede in hoeverre eenieder volwaardig kan participeren in onze samenleving. De aangescherpte wet burgerschapsvorming uit 2021 vertrekt ook vanuit bovenstaande zorg. Tegelijk is juist de school de ontmoetingsplaats voor alle groepen uit de samenleving en daarmee een mini-samenleving. De plek waar we kinderen kunnen helpen zich te vormen tot burgers in onze democratie. In dat vormingsproces is het waardevol met kinderen na te denken over keuzes die je maakt. Over keuzes die anderen in een andere tijd maakten tegen onrecht, tegen dictatuur, voor solidariteit. Iedereen staat soms voor situaties, die je confronteren met principiële keuzes. Wanneer help ik iemand, wanneer kom ik voor een belangrijk principe in actie. In de tweede wereldoorlog kwam Hannie Schaft in actie toen de Jodenvervolgving in Nederland begon. Ze kwam in verzet met alle gevolgen van dien. De Nationale Hannie Schaft Stichting wil mensen – vooral ook jongeren – bewust maken van de gevolgen van extremisme, racisme en discriminatie, zodat ze verschil kunnen maken wanneer het erop aankomt.

Vrijheid is immers een groot goed, dat we moeten koesteren en waarderen.

Hannie ging ons ooit voor om in verzet te komen tegen degenen, die onze vrijheid ondermijnen. Ze was een voorvechter voor vrijheid, gelijkwaardigheid en inclusiviteit. De stichting is politiek neutraal, onafhankelijk en werkt samen met andere initiatieven met eenzelfde missie. Vanuit deze missie, steeds meer gericht op jongeren, slaagde de stichting erin fondsen te werven om een documentairefilm over het leven en de drijfveren van Hannie Schaft te maken, gericht op kinderen van 10-14 jaar. Vervolgens zocht zij contact met De Vreedzame School, omdat ook de Vreedzame School zich inzet voor vrijheid en inclusie en tegen discriminatie en racisme.

Nationale Hannie Schaft Stichting

Vrijheid is een groot goed dat we moeten koesteren en waarderen. In de geest van Hannie Schaft zijn we allen geroepen om op te komen voor vrijheid en inclusie. De Nationale Hannie Schaft Stichting wil mensen – vooral ook jongeren – bewustmaken van de gevolgen van extremisme, racisme en discriminatie, en hen inspireren om het verschil te kunnen maken wanneer het erop aankomt. Dit doen we door het jaarlijks herdenken van Hannie Schaft, de jaarlijkse Hannie Schaftlezing en door publicaties, waaronder een website: hannieschaft.nl, waar u veel informatie over Hannie Schaft kunt vinden.

De Vreedzame School

De Vreedzame School is een compleet (les-)programma voor democratisch burgerschap, actieve participatie en sociale competenties. Er zijn bijna 1200 Vreedzame basisscholen. Voor de kinderopvang, het speciaal en voortgezet onderwijs zijn er aanpassingen gemaakt. Een democratie is per definitie geen monocultuur. Een democratische samenleving is er een die met verschillen kan omgaan. Verschillen van mening, verschillen in gewoontes, verschillen in cultuur. Het 'kunnen omgaan met verschillen' betekent dat je je mening, cultuur, gewoontes niet eenzijdig aan de ander wil opleggen en dat je openstaat voor de ander, voor wie precies hetzelfde geldt. Niet dat je niets over verschillen mag zeggen of ze ter discussie kunt stellen, want juist die discussie is kenmerkend voor een open, democratische samenleving.

Mensen zijn verschillend. In uiterlijk, karakter, bezigheden, status, rijkdom, talenten, in cultuur en in levensovertuiging. En in nog veel meer. We willen de leerlingen enerzijds leren dat het vanzelfsprekend is dat er verschillen zijn, en dat je respect, belangstelling en nieuwsgierigheid voor die verschillen kunt hebben.

En aan de andere kant willen we hen leren dat die verschillen vaak helemaal niet zo groot of zo essentieel zijn. Dat de overeenkomsten tussen mensen groter zijn dan de verschillen.

De Vreedzame School streeft ernaar om kinderen te leren:

- op een democratische manier met elkaar beslissingen te nemen
- constructief conflicten op te lossen
- verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar en voor de gemeenschap
- een open houding aan te nemen tegenover verschillen tussen mensen
- volgens welke principes onze democratische samenleving is ingericht.

Lesmodule Hannie Schaft

In samenwerking is nagedacht hoe de film over het leven en de drijfveren van Hannie Schaft impact zou kunnen krijgen in het onderwijs. Dit leidde tot het maken van deze lesmodule, waarmee docenten met de leerlingen kunnen reflecteren over principiële keuzes om te helpen, in actie te komen. In deze lesmodule doen we dat door eerst aan te sluiten bij hoe kinderen zelf beelden hebben gevormd van 'helden' en het dapper-zijn. Vervolgens wordt naar aanleiding van de film, de verbinding gemaakt met belangrijke waarden uit onze democratische rechtstaat. Wanneer vinden we iemand een held? Het zorgpersoneel ten tijde van de eerste coronagolf? Iemand die over een slap koord balanceert tussen twee hoge gebouwen? Opkomen voor iemand die gepest wordt?

Je inzetten voor het milieu? In deze lesmodule willen we niet het antwoord geven. Maar wel de vraag aan de orde stellen: Hoe veel Hannie zijn wij? Het helpt bij het bewust worden dat we allemaal iets kunnen bijdragen aan een vrije samenleving waar iedereen zich durft uit te spreken en zorg heeft naar anderen.

De film en bijbehorend lesprogramma zijn ontwikkeld voor alle scholen in Nederland!

Overzicht Lesmodule Hannie Schaft

Doel:

De leerlingen leren in deze module nadenken over waarden als vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Ze leren dat deze waarden voor iedereen reden kunnen zijn om te helpen, in actie te komen. Dat iedereen en dus ook zij kunnen beslissen iets te doen voor een ander of tegen onrecht. De leerlingen worden bewust hoe belangrijk het is je in te zetten voor een samenleving zonder discriminatie, extremisme en racisme.

Les 1

Wat maakt iemand een held?

Leskern: Kinderen hebben al beelden en ideeën over 'helden'. In deze les sluiten we daarbij aan en verruimen hun blik op heldendom. Hierdoor kunnen zij in les 2, de film over Hannie Schaft met een gerichte blik bekijken. Na deze les zijn de opvattingen over dapper en held verruimd.

Les 2

Hannie Schaft

Leskern: De leerlingen zien in de film over Hannie Schaft hoe en waarom zij in actie kwam tegen onrecht en dictatuur. De leerlingen reflecteren kort n.a.v. de film over kenmerken van een "held" en de relatie met belangrijke deugden.

Les 3

Wat vinden wij 'goede' mensen?

Leskern: De leerlingen onderzoeken de relatie tussen eigenschappen van 'goede' mensen en heldendom. Elke leerling beschrijft voor zichzelf wat hij/zij belangrijk vindt en welke actie zij kunnen ondernemen. De klas denkt na over het interviewen van een 'held' in de directe omgeving.

Les 1

Wat maakt iemand een held?

Doel

Reflecteren over het begrip 'held' en eerste bewustwording van de vele betekenissen.

Leskern

Kinderen hebben al beelden en ideeën over 'helden'. In deze les sluiten we daarbij aan. Door hun blik op heldendom te verruimen, kunnen zij de film over Hannie Schaft met een open en kritische blik bekijken. Na deze les is het idee over dapper en held-zijn verruimd.

Vorbereiding en materialen

- Schrijf de agenda op het bord
- Per tweetal één half A4 en één pen.
- Twee A3 vellen plus stiften of ruimte op het digibord om twee pagina's op te kunnen slaan.
- Zet klaar een video van jeugdjournaal over helden.
Bv: jeugdjournaal.nl/artikel/2210159-de-helden-van-2017-boevenvangers-en-baby-redders.html

Voorgestelde lesopbouw

Hieronder vindt u een voorstel voor de agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep daartoe aanleiding geeft.

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Wie vind jij een held en waarom?
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Toelichting

In het lesprogramma van De Vreedzame School wordt gewerkt aan het versterken van actieve participatie. Door iets te doen voor je medeleerling, je klas of de school ervaar je dat je ertoe kan doen. Dat je verschil kan maken en dat iedereen iets kan betekenen voor een ander. Het programma van de Vreedzame School werkt aan kritisch denken. Deze twee leerdoelen staan centraal in deze lesmodule. In de lessen onderzoeken we welke eigenschappen belangrijk zijn om voor anderen het verschil te kunnen maken. Welke waarden en deugden zijn voor leerlingen hierbij aansprekend? In deze eerste les sluiten we aan op het idee, dat leerlingen al hebben over het begrip 'held'. We bouwen vervolgens aan het verruimen van opvattingen over heldhaftig zijn of dapper.

▶ Vorbereiding

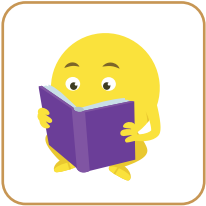
- Lees de inleiding in deze module goed door en kijk eventueel voor meer informatie op: hannieschaft.nl
- Bereid vast vragen voor die u in deze les kunt stellen om reflectie uit te lokken. Het is belangrijk eigen oordelen over dit thema voor u zelf te houden. Zoek naar de uitzondering van een heersende opinie. Bevraag leerlingen, die juist weinig aan het woord zijn. Vraag naar argumenten.
- Laat de leerlingen in een kring zitten. Liefst wisselend jongen en meisje.

► Binnenkomer

De codekraker

We zitten in de kring. Eén leerling verlaat het lokaal. De rest spreekt een code af. Dit kan van alles zijn, zoals een woord dat steeds terugkeert, bijvoorbeeld 'vaak'; of een gebaar, bijvoorbeeld 'op je hoofd krabben'. De leerling die de groep heeft verlaten, komt terug, stelt vragen aan de groep en probeert zo achter de code te komen.

► Wat gaan we doen en leren?

Vertel de leerlingen dat we gaan nadenken en praten over "dapper" en over "helden". Wanneer vinden we iemand een held? Wanneer ben je dapper? Wanneer vind je iets niet eerlijk? Of zie je dat iemand niet eerlijk behandeld wordt? Durf je dan iemand te helpen? Of voor iemand op te komen? Ook als het eng lijkt? Of als iemand gepest wordt, bedreigd door een groepje? Zou jij iemand durven redden?

Op onze school vinden we het belangrijk dat iedereen gelijkwaardig is en erbij hoort. Daar kunnen we allemaal iets voor doen. Durven we ook buiten de school voor iemand op te komen?

Vandaag beginnen we met het nadenken wat wij een held vinden, dapper. In de volgende les kijken we naar een film over Hannie Schaft. Hannie Schaft wilde zich inzetten voor vrede. In de Tweede Wereldoorlog zette zij zich in voor het verzet. Verzet tegen de onderdrukking en voor vrijheid van iedereen. Door deze film gaan we nadenken over wat 'dapper' is en ergens voor durven vechten.

In de laatste les denken we na over mensen, die zoals Hannie Schaft, voor een ander willen opkomen, helpen. Iets doen omdat je een principe belangrijk vindt. Iets groters dan jijzelf, iets betekenen voor een ander, zonder dat je er wat voor terugkrijgt.

► Wie vind jij een held en waarom?

Laten we eens kijken wie jullie allemaal 'helden' vinden. Waar vinden we helden? Op de televisie? Internet? In boeken of films? Op YouTube? We gaan dit doen met 'Tafelronde per Tweetal' We doen twee rondes. De eerste keer is de vraag: Wie vind jij een held?

Maak tweetallen (schoudermaatjes?) en geef elk tweetal één papier en één pen. Leg uit dat we straks eerst tien tellen denktijd nemen. Het is dan stil en iedereen bedenkt voor zichzelf een 'held'. De oudste begint met één held op te schrijven, daarna mag de ander. We doen dit om en om ongeveer 2 a 3 minuten. Niemand spreekt.

Nu doen we de tweede ronde op de achterkant van het papier. De vraag nu is: waardoor vind jij iemand een held?

Nu begint de jongste met het schrijven van één reden, daarna mag de ander. We doen dit ook weer om en om ongeveer 3 a 4 minuten.

Met de hele klas inventariseert u met flietsbeurten enkele veel genoemde helden. Gebruik het digibord of de A3 papieren. Realiseer dat er soms 'helden' worden genoemd, die meer zeggen over de publieke invloed, de populariteit. Leerlingen in de bovenbouw gebruiken idolen om hun identiteit te vormen. Het is wenselijk neutraal te reageren en vragen te stellen om een genuanceerd beeld te kunnen vormen over helden en idolen.

Op een ander A3 papier of deel van het digibord inventariseert u met flietsbeurten de kenmerken, die de leerlingen hebben genoemd. Werk snel en probeer niet volledig te zijn.

Vertel: *we gaan nu naar een filmpje kijken waar kinderen anderen helpen, dapper zijn. Daarna kijken we waar herkennen wat we net bedacht hebben over een held-zijn.*

(Mocht u geen video kunnen laten zien, geef dan een voorbeeld. Bijvoorbeeld: een kind helpt in een verpleeghuis bij de wekelijkse bingo. Wat vinden we hier goed aan? Ben je dan ook een held?)

Laat de volgende video zien.

jeugdjournaal.nl/artikel/2210159-de-helden-van-2017-boevenvangers-en-baby-redders.html

Laat de leerlingen 10 tellen nadenken in stilte over de vraag: *welke kenmerken van de lijst, die we net maakten, zag je terug in de video.* Laat dezelfde tweetallen in 2 minuten deze vraag bespreken. Vraag via fliitsbeurten wat bedacht is. Wellicht bedenken leerlingen nu ook andere kenmerken. Geef aan dat we daar in de volgende les terugkomen. Schrijf enkele door de leerlingen nieuw bedachte kenmerken op de lijst. Zet er een vraagteken achter. Deze worden in de volgende les besproken.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

Vandaag hebben we geleerd, dat je om een heleboel redenen een 'held' kan zijn. Zelfs door iets kleins te doen kun je heldhaftig zijn.

Vertel dat je de A3 of digibord-bestanden zal bewaren voor de volgende activiteit. Vraag twee leerlingen om met mooie letters op een A4 te schrijven: Dapper? Laat dit A4 in de klas hangen tot de volgende activiteit. Dit helpt om bij bepaalde gebeurtenissen in de klas/school/samenleving eventueel het verband te leggen met 'heldendom' en dapper-zijn.

► Afsluiter

Waar is je hand?

Vorm tweetallen en laat de leerlingen tegenover elkaar staan. De leerlingen doen hun ogen dicht en de handen op hun rug. *Ik tel straks af van drie naar nul en dan proberen jullie elkaar een hand te geven.* Laat de leerlingen het een paar keer proberen.

Les 2

Hannie Schaft

Doel

De leerlingen leren dat iedereen iets kan doen tegen onrecht, discriminatie. Zij leren hoe de omstandigheden meebepalen hoe heldhaftig je inzet voor een hoger doel is.

Leskern

De leerlingen zien in de film over Hannie Schaft hoe zij in actie kwam tegen onrecht en dictatuur. De leerlingen verruimen hun denken over "held" en belangrijke deugden van een goed mens.

Vorbereiding en materialen

- Agenda op bord
- Hang de in de vorige les verzamelde helden en kenmerken daarvan weer voor de klas.
- Zet de film 'Hannie Schaft, hoe Hannie ben jij?' klaar. (duur 25 min.) De link vind je op de volgende pagina.
- Het heeft de voorkeur om deze lessen in de kring te doen (j/m door elkaar).

Voorgestelde lesopbouw

Hieronder vindt u een voorstel voor de agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of de groep daartoe aanleiding geeft.

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ De film over Hannie Schaft en nabespreking
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Binnenkomer

Als ik de baas was

De leerlingen mogen fantaseren over wat zij zouden doen als zij de baas waren. Geef een paar leerlingen de beurt.

Vervolgens praten de leerlingen in tweetallen over enkele vragen. Doe dit met behulp van de coöperatieve werkvorm *Tweegesprek op tijd*.

- Geef denktijd.
- Zeg hoeveel tijd iedere leerling heeft om te vertellen.
- Zeg wie mag beginnen met vertellen.
- Laat de leerlingen op uw teken van rol wisselen.
- Vraag van een paar tweetallen enkele antwoorden.

▶ Wat gaan we doen en leren?

Vertel dat we vandaag als vervolg op de vorige les gaan kijken naar een film over Hannie Schaft. Vertel dat zij een verzetsheld was in de Tweede Wereldoorlog. Zij kwam in opstand tegen onrecht, uitsluiting en onderdrukking. Na de film gaan we met elkaar uitzoeken wat wij dapper aan Hannie vinden. Waarom kwam zij in verzet? Wat vinden wij 'goed' aan haar?

► De film over Hannie Schaft en nabespreking

Vertel kort iets over WOII. Over de onderdrukking en de discriminatie van Joden, Roma en Sinti en anderen en de terreur die hen aangedaan werd. De film gaat over Hannie Schaft. Een meisje dat op haar 22^e jaar in het gewapende verzet kwam en aan het einde van de oorlog werd doodgeschoten door de onderdrukkers.

Vraag de leerlingen om bij het kijken en luisteren alvast na te denken wat zij wel en niet dapper vinden van Hannie Schaft.

Vertoon de film. (25 min)

<https://schooltv.nl/video/hoer-hannie-ben-jij-een-documentaire-over-verzetsstrijder-hannie-schaft/>

Nabespreking

Maak een kring en neem een voorwerp (bal, pen, o.i.d.).

Laat eerst even heel kort stoom afblazen. Zeg bv: *'pfoe, dat was best heftig, toch? Wie wil wat vertellen? We doen dat even kort, zeg maar 5 minuten'*.

We doen het zo: alleen als je dit voorwerp hebt mag je praten. De anderen luisteren en reageren niet. Laat het voorwerp zien en geef op deze manier enkele leerlingen spreekrecht.

Bedank elke keer voor de inbreng.

Vertel dat we nu in tweetallen gaan praten over wat je goed en niet zo goed aan Hannie vond.

Maak tweetallen. Geef tien tellen individuele denktijd over de vraag en laat de leerlingen daarna 4 minuten met elkaar praten. Hang ondertussen de lijst met kenmerken van een held uit de vorige les op (of zoek het bestand op). Inventariseer snel met flitsbeurten wat ze goed vonden van Hannie en schrijf nieuwe kenmerken bij die van de lijst.

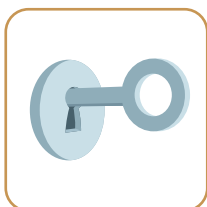
Vraag daarna via flitsbeurten wat ze minder goed vonden van Hannie. Vraag naar argumenten en zoek ook tegengestelde meningen met argumenten. Voorkom één mening (bv als je iemand doodt ben je geen held). Zoek juist naar het dilemma (tot hoever mag je gaan om je te verdedigen of om tegen tirannie te strijden).

Vertel dat we nog één les hebben waarin we het hebben over dapper zijn, een goed mens, helden.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

We hebben geleerd dat Hannie Schaft er voor koos om in actie te komen, omdat zij vond dat anderen onrecht werd aangedaan. We hebben nagedacht over wat we goed en minder goed vonden van de keuzes die Hannie maakte.

► Afsluiter

Van plek veranderd

De leerlingen zitten in de kring. Laat de leerlingen goed kijken naar de samenstelling van de kring: wie zit waar? Vraag een leerling naar de gang te gaan. Laat een aantal leerlingen van plek veranderen. Raadt de leerling die naar de gang is geweest de veranderingen?

► Vervolgactiviteiten

Vraag de leerlingen ook thuis eens te vragen wie hun ouders of verzorgers een held vinden en waarom. Misschien willen enkele leerlingen al de volgende dag of de laatste les daarover iets vertellen?

Les 3

Wat vinden wij 'goede' mensen?

Doel

De leerlingen onderzoeken welke deugden en waarden voor hen belangrijk zijn. Zij denken na of je dapper moet zijn om in actie te komen tegen onrecht of om te helpen.

Leskern

De leerlingen onderzoeken de relatie tussen eigenschappen van 'goede' mensen en heldendom. Elke leerling beschrijft voor zichzelf wat hij/zij belangrijk vindt en welke actie ondernomen kan worden. De klas denkt na over het interviewen van een 'held' in de directe omgeving.

Vorbereiding en materialen

- Vraag vooraf in het team of er in de directe omgeving van de school 'helden' wonen, die eventueel door de leerlingen geïnterviewd kunnen worden.
- Zet de agenda en de inventarisatie kenmerken van helden op het digibord (of hang de A3 uit de vorige les op).
- Zorg voor voldoende exemplaren van het werkblad: *Waarom vind jij dit een held?*
- Zorg voor een half A4 per leerling

Voorgestelde lesopbouw

Hieronder vindt u een voorstel voor de agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep daartoe aanleiding geeft.

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Waarom vind jij iemand een held?
- ▶ Wat zou jij kunnen doen? Waarvoor zou jij in actie komen?
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Binnenkomer

Kringgesprek

Laat de leerlingen in een kring zitten. Vraag wie er thuis heeft gevraagd naar 'helden'. Indien veel leerlingen dat hebben gedaan, vormt u tweetallen. Degene die het verste van school woont mag beginnen te vertellen. Geef de tweetallen twee maal 2 minuten. Laat de leerlingen vertellen welke argumenten thuis genoemd werden. Verken met de hele groep of er nog kenmerken gehoord zijn, die niet eerder met elkaar zijn benoemd en opgeschreven. Indien slechts enkele kinderen de vraag naar 'helden' thuis hebben gesteld laat dan enkelen hierover vertellen en inventariseer daarna de kenmerken zoals boven.

▶ Wat gaan we doen en leren?

Vertel dat dit de laatste les is. In deze les gaat iedereen op zoek naar wat hij of zij zelf belangrijke kenmerken/eigenschappen uit de lijst die we afgelopen lessen hebben opgebouwd. Zij gaan nadenken of ze daar iets mee willen doen en wat. Tenslotte gaat de klas nadenken of er 'helden' in de omgeving van school wonen, die zij eventueel kunnen interviewen.

▶ **Waarom vind jij iemand een held?**

- Deel het werkblad uit. Vertel dat iedereen stil voor zichzelf gaat invullen waarom hij/zij de persoon op het werkblad wel of niet een held vindt. Geef 5 minuten voor het invullen.
- Verdeel de klas in tweetallen (bij oneven een drietal). Laat de leerlingen de antwoorden vergelijken en elkaar bevragen op de argumenten. Geef ca. 2 à 4 minuten. Bespreek kort na in de groep.

Werkblad: Waarom vind jij dit een held?

Personen	Wel of niet held?	Waarom?
Brancheleider		
Konink		
Topvoetballer		
Schaak		
Verpleger/ster		
Burgemeester		
Verenigingster		
Iemand die je hebt ontmoet		
Iemand die een goede held is		
Politieagent		

De Vreedzame School - Nationale Hannie Schaft Stichting

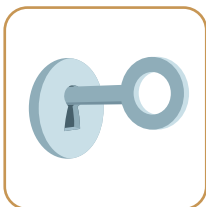
▶ **Wat zou jij kunnen doen? Waarvoor zou jij in actie komen?**

Geef elke leerling een half A4 en laat hen in stilte voor zichzelf opschrijven wat zij voor zichzelf geleerd hebben. *Waarvoor zou jij in actie komen? Wat zou je kunnen doen?* Schrijf deze vragen op het bord. Geef de leerlingen 5 minuten en laat hen in hetzelfde tweetal als hiervoor kort uitwisselen. Vraag welke drie leerlingen in de hele groep iets willen vertellen over hetgeen ze hebben opgeschreven. Mocht er een actiewens bij de hele groep liggen, bespreek dan met de leerlingen hoe die te realiseren zou zijn. Laat eventueel in elk tafelgroepje tips bedenken. Organiseer met de leerlingen de uitvoering.

▶ **Wat hebben we gedaan en geleerd?**

Vertel dat we hebben geleerd dat je altijd iets voor een ander of voor een goed doel, een principe, kunt doen. Ook met kleine dingen kun je een 'held' zijn. We hebben nagedacht over hoeveel "Hannie Schaft" je kunt zijn. We hebben geleerd dat de vrijheid in ons land beschermd moet worden en we niemand uitsluiten.

▶ **Afsluiter**

Blad vangen

De leerlingen zitten in een kring. U houdt een A4-tje op de vingertoppen met gestrekte arm in de lucht. U noemt een naam van iemand in de kring. Deze leerling probeert het blad te vangen voor het op de grond valt. Slaagt de leerling hierin, dan mag hij het blad doormidden scheuren. De leerling houdt het gehalveerde blad op de vingertoppen in de lucht, noemt een naam van iemand anders in de kring die het blad probeert te vangen. Telkens als het blad gevangen wordt mag het doormidden gescheurd worden. Als de leerling het blad niet kan vangen voor het valt, wordt het niet gescheurd en laat de leerling het hele blad weer vallen. De oefening wordt gespeeld tot het papier te klein is om gescheurd te worden.

Vervolgactiviteiten

Inventariseer welke 'helden' de leerlingen uit hun directe leefomgeving kennen. Misschien heeft u zelf of uit het team een suggestie. Verken de mogelijkheid om een interview te houden. Bereid in dat geval de vragen met de hele groep voor en laat de groep meedenken en beslissen wie in het journalistengroepje kunnen komen. Organiseer/vraag de bereidwilligheid van een eventuele kandidaat. Vraag toestemming om een verslag van het interview (uiteraard na lezing) in de schoolkrant te mogen plaatsen.

Werkblad: Waarom vind jij dit een held?

Persoon	Wel of niet held	Waarom?
Brandweerman		
Koorddanser		
Topvoetballer		
Soldaat		
Verpleger/-ster		
Bergbeklimmer		
Verzetsstrijder/ster		
Iemand die lieveheersbeestje redt		
Iemand die een gepeste helpt		
Politieagent		

H&S

HIS

Hannie (met bril van vensterglas) en Truus Oversteegen in vermomming

Als leren je lief is

www.cedgroep.nl

De Vreedzame School is een programma van de CED-Groep.